III этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
па беларускай мове і літаратуры

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

ДАВЕДКІ

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	**Усяго**
Балы	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**3**	**7**	**9**	**6**	**5**	**55**

9 клас

Варыянт 1

Заданне 1

сінонімы:	вялікі – велічэзны, круціцца – кружыцца
паронімы:	звычайны – звычаёвы, начынка – начынне
амографы:	абка́паць – абкапа́ць, пры́клад – прыкла́д
амафоны:	грубка – групка, козка – коска
амаформы:	знаць *(назоўнік)* – знаць *(інфінітыў)*, піла *(назоўнік)* – піла *(дзеяслоў, пр. ч. ж.р.)*

Заданне 2

1. лінгвістычныя тэрміны:	*афікс, лексікаграфія, сінтаксіс, стан;*
2. літаратуразнаўчыя тэрміны:	*легенда, пародыя, санет, троп;*
3. лінгвістычныя і літаратуразнаўчыя адначасова:	*метафара, неалагізм.*

Заданне 3

1) маўчанне золата	*Слова – серабро, а **маўчанне – золата**.*
2) спатрэбіцца вады напіцца	*Не плюй у калодзеж – **спатрэбіцца вады напіцца**.*
3) пагнацца за двума зайцамі	***За двума зайцамі пагонішся** – ніводнага не зловіш.*
4) конь на чатырох нагах	***Конь на чатырох нагах**, і то спатыкаецца.*
5) ранняя птушка	***Ранняя птушка** зубкі цярэбіць, а позняя вочкі працірае.*

КАМЕНТАРЫЙ: Пры праверцы ўлічваюцца і варыянтны прыказак, блізкія па значэнні да арыгіналаў.

Заданне 4

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: сказы *1, 3, 5*.

1. Этыкетная паслядоўнасць прывітанняў: маладзейшы вітае старэйшага, мужчына – жанчыну, ***малодшы*** па чыну – ***старшага***.

3. Самы ***стары*** кенійскі школьнік, 88-гадовы Кімані Нганга Маруге, вымушаны быў пакінуць парту і адправіцца ў дом састарэлых.

5. Найвышэйшых паказчыкаў па намалоце збожжа дасягнулі Іваноў Алег Анатольевіч, ***старшы*** камбайнер, і Паграбецкі Аляксей Леанідавіч, якія намалацілі 1201,9 тоны збожжа, убралі 416 гектараў.

Заданне 5

1. падбаць за дзяцей	падбаць ***аб дзецях*** (***пра дзяцей***)
2. даведка на стан здароўя	даведка ***аб стане*** (***пра стан***) здароўя
3. зарука для плённага развіцця	зарука ***плённага развіцця*** (***плённаму развіццю***)
4. пачцівы да старых	пачцівы ***са старымі***
5. імунітэт на хваробу	імунітэт ***супраць хваробы*** (да хваробы ёсць у слоўніку!)

Заданне 6

1. ***Не хто іншы***, як удзельнік алімпіяды, ведае асаблівасці падрыхтоўкі да яе.
2. ***Ніхто іншы*** не ведаў, толькі ён, як цяжка рыхтавацца да алімпіяды.
3. ***Нехта іншы***, можа, і не ведае адказу на заданне, але толькі не мы.

Заданне 7

(Абы)яку – (абы)як,	***абыяку, абы-як***
Або гэтак, або так. (Абы)яку – абы,	***абыяку***
(Абы)збыць (абы)куды	***абы збыць, абы-куды***
(Абы)што, (абы)чыё,	***абы-што, абы-чыё***
(Абы)толькі не сваё. (Абы)як – абібок.	***абы толькі*** ***абыяк***
Вось і ўвесь яго Урок. (*Васіль Вітка*)	

КАМЕНТАРЫЙ: У тэксце аўтар па-майстэрску «абыграў» значэнне элемента ***абы***, які выступае ў ролі часткі назоўніка – ***абыяк (абыяку)***, – з якім пішацца разам; часткі прыслоўя ці займенніка, з якімі ён пішацца праз злучок – ***абы-як, абы-куды, абы-што, абы-чыё***; умоўнага злучніка ў спалучэнні з часціцай ***толькі*** (***абы*** толькі не сваё) ці часціцы са значэннем паслаблення патрабаванняў да дзеяння (***абы*** збыць), з якімі, канешне, пішацца асобна.

Заданне 8

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:
Празаічны, Уладзімір Караткевіч, Уладзімір Караткевіч, апавяданне; Аркадзь Куляшоў, балада; Вершаваны, Кандрат Атраховіч, {алегорыя, увасабленне людзей праз жывёл, камічнасць сітуацыі, гумар, блізкасць мовы да гутарковай і іншыя характарыстыкі выяўленчых сродкаў}, не могуць лічыцца правільнымі адказы, якія характарызуюць толькі змест і ідэю твора (высмейванне невуцтва, выкрыццё заганаў і да т. п.).

Заданне 9

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:
Шпаркі, ледзьве, хваляй, сэрца. “Маёвая песня”. Максім Багдановіч.

Заданне 10

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:
“Магіла льва”, ліра-эпас (ліра-эпічны), паэма, Янка Купала, Машэка.